

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ПОЛЬСЬКА АКАДЕМІЯ НАУК
ФУНДАЦІЯ РОЗВИТКУ ДВОМО
ВНОСТІ «EDUNOWA»

СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ МЕТОДИКИ ВИВЧЕННЯ ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ СЕРЕДНЬОЇ ТА ВИЩОЇ ОСВІТИ

*Збірник тез доповідей
V Міжнародного науково-методичного семінару
та матеріалів Олімпіади знань про Польщу
«Луцькі Діалоги з польською культурою – 2024»*

Київ – Луцьк – Варшава, 14–18 жовтня 2024 року

Луцьк
Вежа-Друк
2024

Рекомендовано до друку на засіданні кафедри
полоністики і перекладу
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 3 від 15 жовтня 2024 року)

ОРГАНІЗАТОРИ:

Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України
Полоністичний Бюлетень Польської академії наук
Фундація розвитку двомовності «Edupova»
Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Інститут Польщі
Факультет філології та журналістики
Навчально-наукова лабораторія українсько-польського перекладу
Навчально-науковий інститут неперервної освіти

Голова оргкомітету:

Анатолій Цюсь, ректор Волинського національного університету імені Лесі Українки, доктор фізичного виховання і спорту, професор, заслужений діяч науки і техніки України.

Наукові керівники:

Наталія Богданець-Білокаленко, доктор педагогічних наук, завідувач відділу навчання мов національних меншин і зарубіжної літератури Інституту педагогіки НАПН України;

Світлана Сухарєва, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри полоністики і перекладу Волинського національного університету, координатор Інституту Польщі;

Наталія Цюлик, кандидат філологічних наук, доцент кафедри полоністики і перекладу Волинського національного університету, координатор Інституту Польщі, завідувач Науково-навчальної лабораторії українсько-польського перекладу;

Лілія Лавринович, декан факультету філології та журналістики, кандидат філологічних наук, доцент, Волинський національний університет імені Лесі Українки;

Світлана Степанюк, завідувач відділу гуманітарних дисциплін, Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти;

Олег Дикий, директор Навчально-наукового інституту неперервної освіти ВНУ ім. Лесі Українки, кандидат педагогічних наук, Волинський національний університет імені Лесі Українки.

С 34 **Стан і перспективи методики вивчення польської мови у закладах середньої та вищої освіти:** зб. тез доповідей ; Київ – Луцьк – Варшава, 14–18 жовт. 2024 р. – Луцьк : Вежа-Друк, 2024. – 257 с.

Тези міжнародного семінару (14–18 жовтня 2024 року, Інститут педагогіки НАПН України - Волинський національний університет імені Лесі Українки - Полоністичний бюлетень ПАН) присвячені дослідженню методики викладання польської мови у закладах середньої та вищої освіти, її лінгвістичним, літературознавчим і перекладознавчим аспектам, а також зв'язку з іншими суміжними дидактичними дисциплінами. Звернено увагу на інноваційні методи вивчення іноземної мови в умовах цифрового розвитку суспільства. Для науковців, викладачів, докторантів, аспірантів, студентів гуманітарних закладів вищої освіти та вчителів загальноосвітніх шкіл.

УДК 373.016:811.162.1+811.162.1:378.016(08)

© Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2024

© Факультет філології та журналістики, 2024

© Інститут Польщі, 2024

© Навчально-наукова лабораторія українсько-польського перекладу, 2024

© Навчально-науковий інститут неперервної освіти, 2024

© Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти, 2024

ЗМІСТ

Baj Olena, Sterenczuk-Bohdanowa Natalia	
Ludowy styl mówienia w powieści Władysława Reymonta «Chłopi».....	6
Krzysztof Nadija	
Obraz polskiego miasta w trylogii kryminalnej Zygmunta Miłoszewskiego.....	10
Бай Олена	
Творчий шлях В. Шимборської до Нобелівської премії	13
Білань Ірина (науковий керівник: Бай Олена)	
Складносурядні синтаксичні зв'язки в романі Миколи Лозинського «Книга»	16
Боднарчук Ірина (науковий керівник: Сухарєва Світлана)	
Особливості молодіжної тематики у повісті Ізабелли Сиви «Смак свіжої малини»	19
Будько Мар'яна (науковий керівник: Полежаєва Тетяна)	
Фраземіка в контексті творчості Віслави Шимборської	22
Вакуліна Карина (науковий керівник: Яручик Ольга)	
Зародження епохи позитивізму в Польщі в ХІХ ст.....	27
Васейко Юлія, Котушко Ірина	
Функції прикметників на позначення емоцій у романі «Вогнем і мечем».....	30
Василенко Юлія (науковий керівник: Полежаєва Тетяна)	
Особливості найпопулярніших польських молодіжних сленгізмів	34
Васянович Ганна (науковий керівник: Вікторія Остапчук)	
Мотивна парадигма фразок Станіслава Кошевського.....	37
Вишневська Оксана	
До питання інтерпретації поетичного тексту здобувачами освіти.....	40
Горела Карина (науковий керівник: Яручик Ольга)	
Візія України у творчості Богдана Юзефа Залеського	44
Грицевич Юрій	
Полонізми в тексті повісті «Царівна» О. Кобилянської.....	48
Давидюк Софія-Олександра (науковий керівник: Яручик Ольга)	
Авторські неологізми у творчості Ю. Тувіма.....	52
Демусь Аліна (науковий керівник: Бай Олена)	
Сленгова лексика в сучасному польському медіапросторі	57
Демченко Наталія, Чала Анна	
Мовні засоби впливу в сучасній польській рекламі: лексичні, морфологічні, синтаксичні, стилістичні	60
Діхтярук Ганна (науковий керівник: Васейко Юлія)	
Маніпуляції в медіапросторі: специфіка функціонування	65
Дудай Каріна (науковий керівник: Яручик Віктор)	
Грамаітичні трансформації під час перекладу публіцистичних текстів видання «Gazeta Wyborcza» на українську мову.....	68
Дудник Альбіна (науковий керівник: Яручик Ольга)	
Творчість Адама Міцкевича раннього періоду	72
Кійко Дарія (науковий керівник: Полежаєва Тетяна)	
Стилістичні засоби реалізації польських прислів'їв і приказок про добро і зло в польській мові	75
Климчук Марія (науковий керівник: Бай Олена)	
Мовно-стилістичні особливості пейзажної лірики Яна Каспровича.....	78
Кметь Надія (науковий керівник: Яручик Ольга)	
Проблематика поетичної творчості Антонія Слонімського	81
Колган Олена, Колган Тетяна	
Розвиток країнознавчої компетентності студентів засобами краєзнавства під час вивчення польської мови як іноземної.....	85
Колеснікова Юлія	

Формування загальнокультурної компетентності засобами взаємодіяції історико-полоністичного контенту: виклики, можливості, перспективи	89
Кушнарєва Марина, Маторіна Наталя	
Про використання вчителем-словесником <i>перекладацької лабораторії</i> як активної форми навчання у ЗЗСО	94
Лоза Юлія (науковий керівник: Яручик Ольга)	
Картини української природи й побуту в поемах Юліуша Словацького «Beniowski» «Sen srebrny Salomei»	99
Ляшук Наталя (науковий керівник: Васейко Юлія)	
Мовні засоби впливу в сучасній польській рекламі: лексичні, морфологічні, синтаксичні, стилістичні	102
Ляшук Наталя (науковий керівник: Вишневська Оксана)	
Перекладацька версія Дмитра Павличка вірша «Tumczasem» Ципріяна-Каміля Норвіда	105
Мазурчук Олег	
Фізичне виховання як необхідний компонент інтегрального розвитку студента-полоніста.....	109
Маторіна Наталя	
Актуальний дидактичний матеріал у контексті вивчення польської мови та літератури у ЗВО (на матеріалі творчої спадщини Бруно Шульца).....	112
Махновець Дарина (науковий керівник: Вишневська Оксана)	
Вербальне наповнення вірша «Samotność» Ципріяна Каміля Норвіда та його перекладу українською мовою.....	115
Мельник Валерія (науковий керівник: Васейко Юлія)	
Аудіовізуальний переклад з польської на українську мову серіалу «Dziewczyny ze Lwowa»/«Наші пані у Варшаві»	119
Мельник Людмила (науковий керівник: Остапчук Вікторія)	
Еквівалентність перекладу польських фразеологізмів українською мовою	124
Михалюк Юлія (науковий керівник: Вишневська Оксана)	
Перекладацька рецепція вірша «Liczba Pi» Віслави Шимборської.....	127
Музичук Аліна (науковий керівник: Сухарева Світлана)	
Феміністичні мотиви польської жіночої прози	131
Новосад Вероніка (науковий керівник: Васейко Юлія).	
Засоби реалізації категорії ввічливості у діловому польському спілкуванні	134
Онопрійчук Олександра (науковий керівник: Вишневська Оксана)	
Перекладознавчий аналіз вірша «Spartakus» Ципріяна Каміля Норвіда	137
Остапчук Вікторія	
Мовні ресурси відтворення в перекладі словесно-образної структури оригіналу (на матеріалі поеми А. Міцкевича «Pan Tadeusz» і перекладу М. Рильського).....	140
Панас Вікторія (науковий керівник: Вікторія Остапчук)	
Інтерактивні методи викладання польської мови для іноземців: традиційний vs інноваційний підхід	143
Пашкевич Катерина (науковий керівник: Яручик Ольга)	
Інтерактивні методи викладання польської мови для іноземців: традиційний vs інноваційний підхід	147
Полежаєва Тетяна, Дубій Ангеліна	
Польський сленг і його джерела.....	150
Сахарук Анастасія (науковий керівник: Вишневська Оксана)	
Порівняльний аналіз поезії Віслави Шимборської «Trochę o duszy» та її перекладу	154
Сідельник Вікторія (науковий керівник: Вишневська Оксана)	
Вірш «Czemu nie w chórze?» Ципріяна Каміля Норвіда та переклад Дмитра Павличка: зіставний аналіз.....	157
Скібіцька Ольга (науковий керівник: Оксана Вишневська)	
Вірш «Możliwości» Віслави Шимборської та його переклад українською: зіставний аналіз.....	161
Скібіцька Ольга (науковий керівник: Цьолик Наталя)	
Лексичні особливості науково-технічного перекладу	164

Срюбко Ірина (науковий керівник: Вікторія Остапчук)	
Лексико-семантичне поле концепту <i>любов</i> (<i>miłość</i>) у польській та українській фразеології	166
Сухарєва Світлана	
Міжнародний проєкт як метод формування перекладацьких здібностей полоніста: досвід і перспективи.....	169
Сухарєва Світлана, Кваша Оксана	
Ідейні цінності «покоління Колумбів» до проблеми актуалізації творчості воєнних літераторів	172
Темнікова Інна, Темніков Володимир, Маторіна Наталя	
Міжпредметні мовно-літературні зв'язки на заняттях зарубіжної літератури як шлях до більш ґрунтовного розуміння художнього твору (на матеріалі творчості польських письменників).....	175
Толошна Альона (науковий керівник: Полежаєва Тетяна)	
Подолання культурної травми в жанрі горор (на прикладі роману І. Остаховича «Noc żywych Żydów»).....	180
Цьолик Наталія	
Розвиток умінь нотування у послідовному перекладі: початкові вправи як основа ефективного методу.....	183
Цьолик Наталія, Михалюк Юлія	
Анімалістичні образи у фразеології: порівняльний аналіз українських та польських виразів.....	186
Чепурко Софія (науковий керівник: Вишневська Оксана)	
Лексичний та композиційний аналіз вірша «Allegro ma non troppo» Віслави Шимборської та його перекладу на українську мову.....	189
Чепурко Софія (науковий керівник: Цьолик Наталія)	
Фальшиві друзі перекладача у фразеології (польсько-англійський контекст).....	191
Шелудченко Світлана, Яручик Олесь	
The importance of critical thinking in foreign language lessons.....	194
Шкарадюк Тетяна (науковий керівник: Яручик Ольга)	
Проблема еволюції стилю Стефана Жеромського.....	198
Шнит Юлія (науковий керівник: Бай Олена)	
Теоретичні аспекти вивчення словесно-психологічного портретування.....	202
Шостак Мар'яна (науковий керівник: Яручик Ольга)	
Творча концепція Яна Лехоня.....	205
Шумик Анна (науковий керівник: Вишневська Оксана)	
Порівняльний аналіз поезії «Kot w pustym mieszkaniu» Віслави Шимборської та його перекладу українською.....	210
Шумик Анна (науковий керівник: Цьолик Наталія)	
Економічна та юридична лексика в контексті польсько-українського перекладу	213
Шумська Інна (науковий керівник: Лавринович Лілія)	
Відображення травми в художньому репортажі Вітольда Шабловського «Sprawedliwy zdrajsu»	216
Яручик Віктор, Волочнюк Ірина	
Специфіка кіноперекладу: види та проблематика.....	219
Яручик Олесь (науковий керівник: Шелудченко Світлана)	
Концепція критичного мислення в освіті	224
Яручик Олесь (науковий керівник: Яручик Ольга)	
Методи розвитку критичного мислення учнів на уроках іноземної мови	228
Яручик Ольга	
Techniki nauczania czytania w języku obcym.....	232
Яручик Ольга, Верейко Іванна	
Багатогранність образу України в збірках Ю. Лободовського «Пісня про Україну» та «Золота грамота»	236
Materiały olimpiady «Łuckie Dialogi z Kulturą Polską – 2024» (uloż. Jerzy Kowalewski).....	241

Світлана Сухарєва – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри полоністики і перекладу Волинського національного університету імені Лесі Українки

Міжнародний проєкт як метод формування перекладацьких здібностей полоніста: досвід і перспективи

Навчання студентів-перекладачів, які вивчають польську та англійські мови, ставить перед викладачем нові виклики методологічного характеру, спричинені новітніми технологіями, актуальними зацікавленнями і проблемами, професійними вимогами у майбутньому. Відтак недостатніми є традиційні методи застосування теоретичних знань у межах звичайного чи навіть лінгафонного кабінетів. Виникає потреба виходу поза межі приміщення, долання кордонів з метою покращення спеціалістичних навичок і налагодження контактів зі світовою спільнотою полоністів.

Такими способами поглиблення перекладацьких умінь і здібностей, виявлення нових форм вивчення польської та англійської мов, стали міжнародні проєкти, які є частиною активної виробничої практики у Волинському національному університеті імені Лесі Українки.

Важливим перекладацьким досвідом для студентів-полоністів став проведений у 2022 році в рамках програми «Промоція польської мови» за підтримки NAWA міжнародний проєкт «Геополоністика – віртуальний міст між культурами», у якому взяли участь студенти Вільнюського університету, римського університету «La Sapienza» та Волинського національного університету імені Лесі Українки під керівництвом Інституту літературних досліджень Польської академії наук (керівник проєкту: директор «Полоністичного бюлетеня» Маріоля Вільчак). Майстер-класи із перекладу з польської мови на італійську, українську та литовську, а також лекції на тему можливостей перекладу провели Магда Гейдель та Магдалена Попель із Ягелонського університету у Кракові. Зустрічі відбувалися як онлайн, так і в стінах Польської академії наук у Варшаві. Після практичних занять із створення полоністичних відео та подкастів молодь сама формувала новий медійний матеріал польською мовою, брала участь у зустрічах з відомими польськими науковцями, екскурсіях вулицями Старого міста Варшави тощо. Окремим творчим

викликом став переклад вибраних віршів Чеслава Мілоша. Додатково студенти долучилися до діяльності «Полоністичного бюлетеня», допомагаючи створювати контент геополоністичної карти світу.

Наступним важливим етапом і новим рівнем проєктної діяльності була ініціатива вивчити особливості поезії польських сучасних авторок і варіантів перекладу їх віршів на національні мови (українську, італійську та литовську). Таким чином виник новий проєкт під керівництвом Польської академії наук із філіалом у Римі (керівник: директор дипломатичного департаменту Агнешка Стефаняк-Грицко), який отримав назву «Жіноча сторона поезії, або через вірші до мови» (жовтень 2023 – жовтень 2024).

Елементами перекладацької діяльності в межах цього проєкту стали зустрічі з визначними перекладачами творів Віслави Шимборської, зокрема майтер-клас професора Андреа Чеккереллі. Під час поїздки студенти мали можливість взяти участь у міжнародній науковій конференції «Е-Шимборська», яка зібрала у стінах римського університету практично усіх відомих дослідників творчості Віслави Шимборської. Відбулося відкриття виставки колажів цієї письменниці на якому студенти різних міст, у тому числі й Луцька, декламували переклади віршів Шимборської національними мовами.

Екскурсія «Польськими слідами у Римі» стала відкриттям біографічних історій багатьох польських митців, які певний період свого життя провели в Італії.

Навесні 2024 р. учасники проєкту зустрілися у змішаній формі (в інтернет-режимі та вживу у Римі) із двома сучасними польськими поетками, нагородженими Премією Віслави Шимборської, – Кристиною Домбровською та Малгожатою Лебдою. Вони мали можливість безпосередньо дізнатися в авторок, як перекласти ті чи інші складні фрагменти їхніх творів і яка історія виникнення цих поезій. Після завершення зустрічей у процесі подальшого перекладу студенти підтримували індивідуальні контакти з поетками задля покращення якості своєї роботи. Значимим був факт долучення у цей період до проєктних завдань відомої перекладачки Оксани Пахльовської, яка сама пише поезію, а також вільно володіє італійською, українською та польською мовами. Її рекомендації були враховані під час виконання завдань перекладацької практики, а саме видання збірника перекладів поезії К. Домбровської та М. Лебди.

Результатами проведеної діяльності стала презентація виставки «Жіноча сторона поезії», видання однойменного збірника перекладів,

підсумкова зустріч і відкриття виставки у Варшавській публічній бібліотеці та запис подкастів на тему польської культури, зокрема жіночої лірики.

У процесі організованих кількох циклів міжнародних проєктів перекладацького характеру ми дійшли до таких висновків:

- Студентам варто пропонувати більше видів проєктної діяльності, залучаючи ширше гроно учасників, оскільки такі методи сприяють швидшому засвоєнню практичного матеріалу і дозволяють якісно розвивати перекладацькі навички під пильним оком спеціалістів світового рівня.
- У процесі перекладу студенти поглиблюють рівень знання польської та англійської мов, вчать розмовляти іноземною мовою у різних ситуаціях – під час професійного запису подкасту, в побуті, на науковій конференції та в освітньому процесі (на заняттях з транслаторики).
- Переклади спільно з полоністами з інших країн розвивають міжлюдські відносини, професійні зв'язки, що в майбутньому сприятиме правильному вибору професії.
- Загальні «м'які навички» допомагають молодим людям легше адаптуватися у міжнародному просторі, дозволяють пізнати польську культуру, історію, географію тощо.
- Спільні поїздки та різні види колективних завдань спонукають до формування міцного колективу, що дуже важливе для психологічного комфорту здобувачів освіти.
- Студенти вчать вільно спілкуватися, вести дискусію, висловлювати власну думку, не боятися сумніватися і ставити запитання.

З огляду на всі ці результати необхідно ствердити високу якість застосування проєктного методу під час викладання техніки перекладу та проведення перекладацької практики в полоністичному середовищі. Особливо цінними є декламування студентами власних перекладів у подкастах і їх музичного виконання, що передбачає значну частку творчої інтерпретації польських творів. У перспективі такі види діяльності повинні стати домінантним видом роботи зі студентами на другому (магістерському) рівні здобування вищої освіти.